

Конгрес
Українських
Націоналістів

Змагатимеш до поширення сили, слави, багатства і величі Української Держави

НАЦІЯ І ДЕРЖАВА

e-mail: nacija@ukr.net www.cun.org.ua 24 жовтня 2013 року № 44 (519)

ЧИ СТАНЕ УКРАЇНА ЦИВІЛІЗАЦІЙНИМ МОСТОМ МІЖ ЄВРОПОЮ ТА РОСІЄЮ?

Що ближче до Вільнюського саміту, тим більше виникає сумнівів щодо того, чи буде підписана Угода про асоціацію з ЄС. Каменем спотикання до цього стала проблема звільнення Юлії Тимошенко, яка начебто вже перебувала на фінальній стадії і раптом "застопорила".

Днями президент Єврокомісії Жозеф Мануель Баррозо нагадав: Україна має досягти прогресу і, як партнер, виконати "свої зобов'язання щодо цінностей, які є фундаментом партнерства", та закликав Україну "виконати ті критерії, що залишилися, та скористатися можливістю продовження місії Кокса – Кваснєвського".

Цього тижня Європарламент має ухвалити свою резолюцію щодо України. Якою вона буде, очевидно, набагато важливіше саме для нашої держави, ніж для тих 28-ми країн, які вже є членами ЄС. Та вигдядає на те, що й про важливість термінів і подій доводиться нам нагадувати.

"Найближчі тижні є критично важливими для України, – зазначив Баррозо. – І я настійливо закликаю нас і Україну досягти прогресу в цьому процесі".

Та на Банковій, схоже, ще досі не збагнули важливість моменту, з яким не можна зволікати. Мовляв, от поїде Президент Віктор Янукович у Мінськ на саміт керівників країн – членів СНД, зустрінеться з В.Путіним (про що вже домовлено), зважить його обіцянки (про дешевий газ і великий кредит) з преференціями європейського (коли ще це буде) майбутнього України, поміркує, що йому робити.

Йдеться, однак, про цивілізаційний, історичний вибір України, а не про те, хто і за що сьогодні більше заплатить. Схоже, збагнути це людям із Банкової дуже складно. Та в Україні є по-справжньому мудрі люди, інтелектуали, які мислять стратегічно, концептуальними категоріями. А що, якби вони взяли на себе тяжку ношу відповідальності пояснити владоможцям, що таке цінності – цивілізаційні, моральні, духовні? Хтось та мусить рятувати націю і державу від тотального потопу.

 НА СПОЛОХ!

НА НАШІЙ ЗЕМЛІ НЕ МОЖУТЬ ПАЛАТИ ХРАМИ!

Напередодні великого мусульманського свята Курбан – Байрам у Криму скоєно тяжкий злочин. Протягом тижня злочинці спалили дві мечеті. Спочатку спалахнув мусульманський храм у Саках, а за декілька днів – у с.Ровноє.

За всіма ознаками підпал скоєно навмисно. Іншими словами, його задумано як теракт. Саме так потрактували ці злочини в Головному управлінні мусульман України. Правоохоронні органи обіцяли розслідувати обставини спалення (мовляв, чи то не самозагорання), та ще й досі з'ясовують.

Дикунський вчинок обурив кримських татар, українців, усіх людей доброї волі. Обурив і занепокоїв. Адже досі в Україні, за всіх негараздів і протистоянь, зберігався міжконфесійний і громадянський мир. Отже, провокацію вчинили ті, хто зацікавлений в дестабілізації ситуації в нашій державі, нагнітанню протистояння в міжнаціональних і релігійних стосунках. Вражає, що влада якось мляво зреагувала на злочин нелюдів. Може, знає, звідки вітер віє, і традиційно в таких випадках робить вигляд, що нічого не сталося.

Не зайве нагадати, що віруючі українці завжди толерантно і з повагою ставилися до представників інших релігій, мовляв, головне, аби людина вірила у Всевишнього та жила за його законами. Сьогодні ж ображені релігійні почуття мусульман, зневажені всі ми, хто шанує духовні вартості та бажає добра ближньому, хто не хоче розбрату. Саме тому палії мають бути знайдені та суворо покарані. Аби всі, у тому числі й зловмисники, затямили: в Україні не можуть палати храми!

Ольга ДМИТРЕНКО

 КРУГЛИЙ СТІЛ

НАША РОЛЬ В ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ

16 жовтня Голова Конгресу Українських Націоналістів Степан Брацюнь взяв участь у роботі круглого столу "Роль і завдання патріотичних громадсько-політичних організацій в євроінтеграційному процесі України". Захід було організовано з ініціативи Асоціації молодіжних організацій "Молодь РУХу" та ВМГО "Молодіжне Крило ОУН(д)", за підтримки НРУ (Української народної партії "РУХ"), КУН та інших патріотичних громадсько-політичних організацій.

Національно-патріотичні сили України мають сьогодні докласти всіх зусиль, аби підписання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом відбулося наголосив лідер Конгресу.За його словами, в нових суспільно-політичних умовах праві партії повинні допомогти українському суспільству ввійти в європейське співтовариство як рівні серед рівних, з почуттям власної гідності й готовністю до позитивних змін.

"Підписавши Угоду про асоціацію, ми зіткнемося з проблемами глобалізації, усвідомлення власної технічної й економічної відсталості, культурними викликами та необхідністю національної мобілізації. В умовах євроінтеграції постає питання кризи ідентичності, – сказав Степан Брацюнь. – Тому першочерговим завданням патріотичних організацій є сприяння формуванню в суспільстві національної гордості й ідентичності. Ми повинні зайняти тверду позицію і спонукати Європу поважати наші традиції та цінності. Для України, в якій цінності сім'ї є святими, неприйнятні одностатеві шлюби, зменшення ролі релігії в житті людей".

Він також розповів, що Конгрес 2005 року став асоційованим членом Альянсу Європейських Націй. З того часу КУН

підтримує дружні відносини з багатьма європейськими правими партіями, зокрема, з латвійською партією "За Вітчизну і свободу", яка ділиться з конгресівцями своїм досвідом політичної боротьби та збереження національних цінностей у суспільстві в умовах глобалізації. 15 березня цього року керівництво Конгресу зустрілось із Міністром юстиції Латвійської Республіки, членом Правління партії "За Вітчизну і свободу" Янісом Борденсом. На зустрічі обговорювались питання євроінтеграції України, при цьому Яніс Борданс запевнив, що партія "За Вітчизну і свободу" сприятиме руху України в європейське співтовариство, а також допомагатиме із адаптацією українського законодавства до законодавства Європейського Союзу.

Голова Конгресу на завершення своєї доповіді резюмував, що українські національно-патріотичні й націоналістичні партії повинні стояти на сторожі національних інтересів своєї держави, сприяючи поступу України до Європейського Союзу, та водночас бути готовими відстоювати національну ідентичність і духовність у нових суспільно-політичних умовах.

За підсумками роботи круглого столу було прийнято Звернення до політичних партій країн Європейського Союзу, яке підтримали Конгрес Українських Націоналістів, Молодіжне крило ОУН(д), Асоціація молодіжних організацій "Молодь РУХу", Молодіжна Рада "Нашої України", Молодіжне крило партії "УДАР", Молодіжний Націоналістичний Конгрес, Молодіжний Європейський Руху, Галицькі зубри, Об'єднання українських націоналістів (державників), Народний Рух України (Українська народна партія "РУХ"), Товариство "Кубанське земляцтво в Києві", Організація Українських Націоналістів, Спілка офіцерів України, Українська партія, "Авангард", Громадський рух "Українська патріотична альтернатива".

Прес-служба КУН

ВОЛОДИМИРОВІ ПЕТРАНЮКУ – 60

Шановний друже Володимире!

Конгрес Українських Націоналістів щиро вітає Вас зі славним ювілеєм – 60-річчям від Дня народження!

Творчий запал і непереможний український лицарський дух допомогли Вам стати яскравим і самобутнім представником сучасного українського театрального мистецтва. Патріотичні вистави Театру української традиції "Дзеркало", який Ви очолюєте, зацікавлюють глядачів історією свого народу, запалюють їхні серця любов'ю до рідної землі. Ви стали першим режисером, котрий відкрив для столичних театральних глядачів постать Провідника ОУН Степана Бандери, його величний і водночас трагічний життєвий шлях.

Саме таких – талановитих і відданих українській справі митців потребує сьогодні Українська держава для розвою своїх творчих і духовних сил.

Тож щиро зичимо Вам натхнення і творчих злетів, добра і радості, козацького здоров'я й наполегливості у втіленні Ваших задумів!

З роси і води Вам!

З повагою
Степан БРАЦЮНЬ,
Голова Конгресу Українських Націоналістів

ПОЗИЦІЯ

ЧЕРВОНО-ЧОРНИЙ ПРАПОР – СИМВОЛ БОРОТЬБИ ЗА ВОЛЮ

У Федерації футболу України (ФФУ) закликають FARE вилучити червоно-чорний прапор, який є символом національно-визвольного руху в Україні, зі списку забороненої символіки на вітчизняних стадіонах.

Про це, виступаючи на конференції "Футбол без ненависті і дискримінації", заявив перший віце-президент ФФУ Сергій Стороженко, повідомляє Інтерфакс.

"Нам не зрозуміло, чому деякі символи, які мають велике значення для українського духу, перебувають у списку заборонених символів у посібнику для спостерігачів FARE", – сказав він. "Ми і багато українських уболівальників не розуміємо, чому червоно-чорний прапор, який є символом національно-визвольного руху в Україні ще з початку XVII століття, є забороненим", – заявив Стороженко.

Перший віце-президент також підкреслив, що ФФУ всіляко підтримує боротьбу проти расизму, нацизму та інших проявів дискримінації. При цьому він зазначив, що ФІФА і УЄФА завжди вказують, що необхідно враховувати національні традиції та специфіку кожної окремо взятої країни.

Як відомо, 27 вересня Міжнародна федерація футболу (ФІФА) застосувала санкції щодо українських вболівальників після матчу Україна – Сан-Марино. У перелік образливих та расистських символів у буклеті організації "Футбол проти расизму в Європі" (FARE) було включено червоно-чорний прапор ОУН (бандерівської).

ДУХОВНІСТЬ

ЄДНІСТЬ ХРИСТИЯН – БОЖА ЗАПОВІДЬ – "ЩОБ УСІ БУЛИ ОДНО"

Любомир ГУЗАР

Українське суспільство поліконфесійне. Воно складається здебільшого з людей, які вірять у Триєдиного Бога, визнають Ісуса Христа як воплоченого Сина Божого, читають Святе Письмо. Усі вони справедливо вважають себе християнами, хоча поділені на католиків, православних і протестантів, а ті ще на інші Церкви та організації.

В останні роки в Україні багато говориться про єдність, що повинна панувати між усіма конфесіями, та про екуменізм як рух, що мав би допомогти всім християнам знайти дорогу до первісної єдності в Христі-Господі.

Водночас робиться дуже мало, щоб повернути цю єдність. Більшість християн вважає примирення, чи зближення, та об'єднання складним, майже неможливим для здійснення завданням. Дехто навіть каже, що це утопія.

Попри такі думки, повернення до первісної єдності – це наш обов'язок. І хоча, без сумніву, це дуже важке завдання, для його виконання ми повинні бути готові зробити все від нас залежне (знаємо, що деякі щиро віруючі люди не вагалися навіть віддати за це життя!). А передусім треба вірити, що єдність християн можлива, адже це Божа заповідь – "щоб усі були одно".

І ми повинні сповнити цю заповідь. Звісно, ми не обійдемося без Божої благодаті, яка діє за посередництвом людей, у людському середовищі. Тому, з одного боку, мусимо мати непохитну віру в Господню допомогу, а з другого – повинні не вагатися застосовувати людські інструменти.

Власне, один такий засіб хочу запропонувати шановним читачам. Для цього наведу два короткі приклади.

Уявімо собі село або містечко, в якому кожний дім та кожна сім'я живуть за дуже подібними звичаями. Усі люди в такому населеному пункті поводяться подібно, діти виростають у схожих обставинах, поводяться зі знайомими і незнайомими людьми в такий самий спосіб.

Розповідаю це з власного досвіду, бо якось, ще малим хлопцем, коли моя родина тимчасово мешкала в селі, я йшов польовою дорогою. Назустріч ішов якийсь старший чоловік. Я з ним не привітався належно і він почав мене ганьбити. Я дуже злякався, бо якби він розповів про мою поведінку моєму батькові, мене б суворо покарали. Бо для мого батька, як і для цього чужого мені чоловіка, був самозрозумілим обов'язок молодшого привітатися до старшого.

Моя родина мешкала в місті, де більшість населення належала до тої самої церкви і була того самого національного походження. У нашому домі, наших родичів і знайомих було дуже багато подібного: такі самі релігійні чи народні звичаї, схоже ставлення до людей, співзвучні суспільні та політичні погляди. Можна сказати, що всюди ми почувались як удома.

В обох випадках, які я описав на підставі власного досвіду, нас, дітей, виховували не тільки наші батьки чи найближчі родичі, а й все село чи місто, середовище, в якому ми жили, бо всі мешканці плекали чи зберігали однакові суспільні цінності. Суспільство як єдине ціле ставало школою життя.

Перед нами тепер постає запитання: а як утворюється таке середовище? Спробую пояснити це ще на одному прикладі з власного досвіду.

Я жив у малій монашій спільноті в селищі міського типу біля Львова. Одного разу нам треба було полагодити автомобіль, і ми спитали сусідів, де це найкраще зробити. Сусіди майже одноголосно рекомендували станцію технічного обслуговування в сусідньому селі. Свою пораду вони пояснювали так: "Там працює чудовий механік, справжній християнин".

Я поїхав за цією адресою та залишив автомобіль. Через певний час повернувся, щоб забрати його. Оплативши послугу, я сказав до механіка: "Я приїхав до вас, бо мені сказали, що ви дуже добре ремонтуєте автомобілі". І почув цікаву відповідь: "Я віруюча людина, християнин, стараюся виконувати свою роботу, як найкраще можу і вмію".

Подумайте, шановні слухачі: якби в містах і селах, де ми живемо, кожний службовець, урядовець, підприємець, робітник, одне слово, кожний, хто виконує якесь служіння для мешканців цієї місцевості, міг таке саме сказати про себе, чи не було б це прекрасно? А чи таке можливе? Переконаний, що так.

На мою думку, перший крок до зближення християн, власне, полягає в тому, що кожний віруючий громадянин, незалежно від конфесійної приналежності, старатиметься жити та діяти згідно з християнськими засадами, тою наукою, що її нам дав наш Спаситель Ісус Христос, в якого ми віруємо.

Ми належимо до різних Церков і релігійних організацій з різними віросповіданнями, і поки ми подолаємо всі відмінності, напевно, пройде багато часу. Одначе ми всі вже сьогодні могли б жити за тою наукою, яку нам дав наш Небесний Учитель, ми всі можемо поводитись як Його щирі учні, котрих уже в І столітті називали християнами (Див. Ді.11, 26).

У такий спосіб ми б дуже чітко підкреслили те, що нас уже сьогодні об'єднує. Після цього першого кроку було б значно легше думати й робити наступні.

УП

ІДЕЯ ТА ЧИН

РОМАН КІСЬ І МАСКИ ХАРКОВА

"Зніміть маску. У вас же гарні молоді очі! З якої ви організації? Слов'янський союз? Значить, ви мали б любити всіх слов'ян – і сербів, і словаків, і поляків, і українців!", – звертався філософ Роман Кісь зі Львова до хлопців у масках, яких Кернес послав злякати на смерть зухвалого філософа.

І дійсно, де таке бачено, щоб у Харкові, серед білого дня, чиновникам, які виходили з кернесівської установи (міськвиконкому), роздавали авторські брошурки про харківських трощителів української культури Гепу і Допу із їхніми неандертальськими пиками на обкладинці! Ні менти, ні есбеушники, ні тітушки не завадили пану Роману виконати свою місію: показати цим мародерам, що скільки б вони не трощили меморіальних дощок українським діячам, скільки б не вилучали зі шкільних бібліотек українських книжок, скільки б не змінювали українських назв на вулицях і в крамницях на московські – на все це смердюче шумовиння треба лише дмухнути, зібравшись гуртом, щоб від нього не зосталося і сліду. Але у тому й річ, що таких, як Роман Кісь, людей із гострим почуттям громадського обов'язку, для яких не на словах, а на ділі "Бог і Україна" є сенсом власного існування, таких людей в Україні обмаль, особливо, серед інтелектуальної еліти, не кажучи про політиків.

Чи хоч один політик з Верховної Ради отак би спромігся піти в людську гущу, як Роман Кісь?! Та де там! Як чорти ладану, шугаються політики свого народу.

Але ж насправді жодної агресії від людей, з якими на харківських вулицях говорив наш гість зі Львова, не було. Навпаки, усі погоджувались, що більшого сорому, як оця бридка шпана при владі, за всю кількасотвікову історію Харків не знав.

Навіть російські ультраси, щоправда, будучи добряче напідпитку, і ті панові Роману поскаржилися, що їм остогидло під вивіскою держохорони виконувати накази цих відстійних жмотів, які вчасно не розплачуються за оперативну "чорнову роботу", організацію провокацій тощо.

І от що ще цікаво. Організацією перебування в Харкові автора чотирьох філософських трактатів, зокрема, "Фундаментальної сенсології"(2010) й останньої книги " Сенс сенсотворення" (2013) ніхто не займався. За словами самого пана Романа, він приїхав до Харкова, бо душа просто не витримала наруги, яку вчинили трощителі дошки Шевельову. Він мав на це відреагувати: написати про це свій текст і роздати людям.

Але хтось із викладачів культурології чи філософії його таки впізнав на вулиці. І от за два дні, що він був у Харкові, пан Роман встиг прочитати лекції з проблем захисту і творення національного українофонного буття у декількох провідних вузах міста. І, зрозуміло, поділитися із студентами своєю трактовкою такого поняття, як "зоологічне україножерство" на прикладі Чука і Гека, перепрошую, Допи і Гепи в плані їхнього подальшого кафкіанського "Перетворення"…

Ольга РІЗНИЧЕНКО

Наші корпункти

Вінниця	Березовський В'ячеслав	(067) 258-55-71
Дніпродзержинськ	Чередниченко Олександр	(098) 242-54-87
Дніпропетровськ	Фурман Анатолій	(050) 695-83-48, (097) 243-71-72
Донецьк	Олійник Марія	(062) 337-23-48
Житомир	Ярмолінський Олег	(067) 702-63-37
Запоріжжя	Тимчина Василь	(0612) 67-31-82
Івано-Франківськ	Салига Роман	(0342) 3-11-35
Кіровоград	Тріщенко Віктор	(0522) 36-95-25
Київська обл.	Сахацький Олександр	(04597) 4-92-93
Київ	Шепетюк Юрій	(044) 278-63-89, 279-68-34
Кривий Ріг	Мельник Олександр	(096) 298-19-56
Луцьк	Хомич Іван	8-095-92-66-154
Львів	Динилиха Ігор	(0322) 38-67-63
Миколаїв	Салтиченко Михайло	(067) 942-64-71
Одеса	Ролінський Володимир	(095) 678-76-73
Полтава	Паламарчук Дмитро	(050) 171-63-49
Рівне	Бідюк Юрій	(050) 435-34-34
Севастополь	Проценко Володимир	(0692) 48-79-46
Сімферополь	Овчарук Василь	(0652) 54-64-07
Суми	Друзь Віктор	(096) 485-67-37
Тернопіль	Ткач Володимир	(098) 711-05-50
Ужгород	Сачко Олександр	(099) 053-48-69
Харків	Дяків Богдан	(057) 716-02-18
Херсон	Реуцький Іван	(097) 285-32-96
Хмельницький	Бенюк Ніна	(8096) 362-72-23
Черкаси	Савченко Максим	(067) 647-35-24
Чернівці	Лютик Віктор	(0372) 51-02-72
Чернігів	Рябченко Валерій	(04622) 4-38-81

ВИБІРКОВА ОСВІТА

НА ХАРКІВЩИНІ ПАЛЯТЬ ПІДРУЧНИКИ

На Харківщині забороняють підручники, прикриваючись рішенням міністра освіти Табачника. Департамент освіти Харківської міської ради впевнений, що в школах може використовуватися лише література, затверджена Міністерством освіти і науки України. Зокрема, наполегливій рекомендації "публічно спалити" підлягають книги, які видані в попередні роки, оскільки їх структура та зміст не відповідають новим ідеологічним віянням.

Директор Департаменту освіти Харківської міської ради Ольга Деменко заявила, що у школах може використовуватися тільки література з грифом Міністерства освіти України. Про це повідомили у Харківській міській раді.

За її словами, норма про те, що в навчальних закладах повинні використовуватися тільки підручники та методичні посібники, рекомендовані, схвалені або затверджені Міністерством освіти з відповідним грифом, встановлена законом. Якщо ж такого грифа немає, то підручник вважається підробкою, яка не може використовуватися для навчання дітей.

Деменко підтвердила, що Державна інспекція навчальних закладів України дійсно працювала в школах міста Харкова. Інспектори перевірили роботу управлінь освіти, зокрема, щодо використання навчальної літератури в школах.

Реакція освітян, дітей і батьків на "інспекцію" неоднозначна. Особливо зухвало на це реагують у системі освіти. І традиційно зухвало – в місті Харкові.

Відомий Слобожанський журналіст Леонід Логвиненко, на своїй сторінці у Facebook, так коментує реакцію батьків на "ревізію":

"Шановні батьки. Ви звинувачуєте зашуганих вчителів. А самі? Ви ще гірші, бо вчителі це роблять з чужими дітьми, а ви – зі своїми. Мовчки спостерігаєте, як з них кують рабів".

Ось що пишуть харків'яни на різних форумах і соціальних мережах:

1. "До нас їде ревізор" (с), і не якийсь там харківський, а з КИИИИЇВА! Школярів збирають класні керівники та розповідають, як треба поводитися та що можуть робити перевіряючі. Поперше, вилучили зі всієї школи "заборонену літературу" (книжки недозволених видавництв). Всю недозволену літературу заслали на горище.

По-друге, портрет Януковича, який висів просто у класі, наказали взяти у рамку (бо без рамки не можна).

По-третє, заради комісії, треба прийти до школи у парадній формі.

По-четверте, треба підписати всі кімнатні рослини, в українській школі – російською та латиною (це робиться тільки для комісії).

Ще попередили, що у разі, якщо попросять відкрити наплічник, щоб щось там перевірити, то треба відкрити, на що ми строго заборонили своїй дитині відкривати для перевірки особисті речі.

Напередодні завітала до школи людина з районного відділу освіти та особисто перевіряла всі куточки школи. Було дивно дивитись на довгу процесію: першим іде чиновник з відділу освіти, потім директор школи, потім секретар… По черзі вони роблять магічні рухи з ключами та заходять до кімнат. При цьому в нас вже майже тиждень проблема з хлоп'ячою роздягальнею на фізкультурі: зламане вікно, було дуже холодно перевдягатися. Ніхто не бігав і не переймався проблемою. Діти, як завжди – те, що заважає нашим чиновникам працювати. Ганна Чума"

2. "Кстати, в школах Харькова сейчас идет "операция Фаренгейт". Из главка присланы списки учебников, допущенных к использованию в учебном процессе. Но вот что интересно, все остальные учебники (например, прошлого года выпуска или авторские) не просто нельзя использовать, их не должно быть в помещениях школы вообще. Это же касается художественной и научной литературы. Нет грифа – в топку. Например, "Кобзар" разрешен только 2013 года издания с расово верным предисловием. Остальные "Кобзари" в топку. Проверяющие ходют и проверяют (на них надеты каски с номером 451, наверное).

Судя по коментам, такое творится и в Московском районе города, в Дзержинском и, похоже, в остальных.

Ждут какую-то комиссию из Киева, которая внезапно будет шмонать столы, шкафы и портфели учащихся.

Прикол в том, что это вполне может быть устным распоряжением, например из гороно, а потом "мы ничего не говорили, нас не так поняли, мы всегда были за свободу"

Учебники, а также дневники и тетради должны быть утвержденного образца. Но всё это началось 1-2 дня назад, тоесть, кто купил тетради или дневник не той марки и пользуется этим с начала учебного года, тому надо перепокупать. Возможно тут замешаны финансовые интересы.

Комиссию (по слухам же!) ждут в понедєльник. С. П."

3. "Син в четвер прийшов зі школи та розповідав, що директор разом з кимось (він не знає, хто це) приходили до класу і дивилися підручники, говорили про те, що можна користуватися тільки підручниками, виданими в бібліотеці!! Але підручники у них всі старі з 2007–2008 року. Остап Пательня"

4. "А я прячу дома "запрещенную литературу" по просьбе классного руководителя от проверки. Вспоминаю про войну, революцию, пароли-явки и прочее. И еще у меня есть дельное предложение: проверке приехать и сделать очень правильный ход – выстроить всю школу на линейке, сложить в круге книги, изданные до 2012 года, и сжечь. Хорошо работает, доказано историей. Александра Руденко".

5. "Цей процес відбувається по ходу по всій Україні (на Черкащині точно, тому що і до нас в школу приїжджали в цю п'ятницю). І всі епізоди, які описані в статті, є аналогічні, крім портфелів (але це, можливо, лише в нашій школі). В нас найбільше причепилися до підручників для 2-х та 5-х класів, які вчаться за новою програмою. Для цих класів підручники були завезені департаментом освіти для всіх закладів освіти Черкас, які рекомендовані міністерством освіти і науки, молоді та спорту України. Перевіряючі назвали такі підручники контрабандою, оскільки можна користуватися підручниками лише з грифом МОН (без молоді та спорту). І було іще багато інших дрібних моментів".

Леся ХЛИПАВКА

НАША СЛАВА НЕ ВМРЕ, НЕ ПОЛЯЖЕ

ВІДНОВЛЕНО ПОВСТАНСЬКУ КРИЇВКУ

20 жовтня у Жидачівському районі у лісовому масиві "Бакоцино", неподалік смт. Журавно та с. Новошини, на межі Львівщини та Івано-Франківщини (поблизу с. Вишнева) урочисто відкрили відновлену повстанську криївку на місці загибелі 23 грудня 1951 року видатного лідера ОУН-УПА, ідеолога українського національно-визвольного руху, автора понад 40 книг, уродженця Бродівщини – Петра Федуна (Полтави).

Із початку серпня 2013 року представники громадськості району провели відновлювальну роботу, яку очолювали представники Ходорівської міської організації Конгресу Українських Націоналістів Наталія та Володимир Мелех та голова районної організації КУН Ярослав Ягніщак. П'ять років тому, у 2008 році, учасник національно-визвольної боротьби та її дослідник – Андрій Данилишин, головний редактор Народного часопису "Новий час" – Андрій Данилець, місцевий лісничий Іван Ярема разом із очевидцями подій національно-визвольної боротьби вперше побували на місці криївки. Саме з того часу почалося вивчення і дослідження тих важливих історичних подій.

Сотні людей із Львівщини та Івано-Франківщини зібралися біля відновленої повстанської криївки, щоб вшанувати пам'ять Героїв. Приїхали рідні і близькі Петра Полтави з Бродівщини, а також делегація громадськості Бродівського району.

Ведуча урочистостей Наталія Мелех оголосила список поважних гостей, серед яких був і Герой України Юрій Шухевич, відомі політики й громадські діячі. Представники делегацій поклали вінки і квіти до пам'ятного знака "Хрест Заслуги" на місці загибелі Петра Полтави. Настоятель храму с. Новошини о. Василь Гриньків провів церемонію освячення відновленої криївки УПА. Науковець, упорядник двохтомного видання праць Петра Полтави – Михайло Романюк розповів про цього визначного лідера.

Промови виголосили Юрій Шухевич, організатор відновлення криївки Володимир Мелех, учасник національно-визвольної боротьби, автор книг "Дзвони пам'яті", "Повстанськими стежками Жидачівщини" Олексій Данилишин та інші. Наталія Мелех назвала поіменно всіх тих, хто підтримав втілення цієї важливої справи.

На місці відновлення криївки планують створити музей національно-визвольної боротьби під відкритим небом. Цього дня йому подарували перші експонати – зразки зброї того періоду, книги та ін.

За матеріалами Галінфо

ШЕВЧЕНКОВА УКРАЇНА

У МОРИНЦЯХ ЗНИЩЕНО 200-ЛІТНЮ ПАМ'ЯТКУ –

напередодні ювілею Кобзаря

Мені аж страшно, як згадаю оту хатину край села!
Такії, Боже наш, діла ми творимо у нашім краї.
Тарас Шевченко

Жадоба нинішньої влади до відмивання коштів на 200-річчі від дня народження найвидатнішого українця Тараса Шевченка втратила будь-які межі та здоровий глузд.

Днями у селі, де народився Шевченко, у Моринцях, знищено 200-літню АВТЕНТИЧНУ хату заможного чумака. Ту хату пам'ятав ще Тарас. Дерев'яна оселя витримала сотні років, її пам'ятають десятки поколінь, але хата не вистояла перед планами головного регіонала Черкаської області, Героя (!) України Сергія Тулуба.

Влада замислила до 200-річчя Тараса Шевченка у Моринцях відкрити етнографічний комплекс. Для того, щоб відобразити тодішнє життя чумака Тютюнника з надвірними спорудами: воловнею, повіткою, клунею, коморою, льохом, запланували витратити 2 мільйони гривень.

Нагадаємо, що хата чумака збереглася протягом років автентичною, тобто такою, якою була в часи Шевченка. Торік дах перекривали новою соломою. Хата належала до об'єктів Національного заповідника "Батьківщина Тараса Шевченка".

Проте моринчани і гадки не мали, що влада піде на таке варварство і розіб'є хату вщент!

В інформації за серпень цього року обласна державна телерадіокомпанія повідомляла, що хаті чумака "подарують друге життя". Від хати залишилася лише купа дров, а глину, яка повідпадала, розгрібають граблями.

Підрядником нібито є Юрій Чуєнко, який і допомагатиме губернатору "освоювати" вказані мільйони. Кажуть, що чумакову хату збиратимуть по-новому. Хоча навіщо її руйнувати, коли вона була в доброму стані? Балки та віконні рами зроблені з доброго дерева, адже чумаки у ті часи були людьми з достатком. Хата могла б ще й далі стояти… Але черкаській владі треба ж було на чомусь "дерибанити"!

Дивує й те, що таке варварство затіяли на порозі зими. Протягом літа ніяких робіт не проводилося, розпочали ж майже наприкінці жовтня, у холодну дощову пору. Скоро морози, а у березні тисячі людей з усього світу з'їжджатимуться на Черкащину. Технологія спорудження хатини у стилі XVIII–XIX ст. передбачає, що вона повинна добре просихати. А що стулять у морозі на місці чумакової хати у Моринцях – тепер один Бог знає. Та й як пояснити людям, які подолають тисячі кілометрів, приміром, з Канади чи Америки, що ще восени тут стояла справжня 200-річна хата під соломою, яку знав ще Тарас, але її розвалили на догоду владі руйнівників? Чи є де у світі ще таке, щоб руйнували автентичні пам'ятки? Як дозволили таке вчиняти чиновники з управління культури, міністерства?

До речі, не так давно у Моринці приїджала делегація з Міністерства культури, аби вшанувати ще одного знаного моринчанина, Заслуженого артиста України Петра Ковбасенка, якого шанували по всій Україні. Ковбасенко дуже любив співати українських пісень… Часто ходив до чумакової хати і так щиро співав, що у садку сливи обпадали, кажуть односельчани.

І як би не намагалися відтворити тепер хату чумака, вона буде не тією, у ній не буде вже того духу й унікальності. Душа чумака полишить свою зруйновану оселю, а Шевченко, дивлячись на ті скверни, що роблять регіонали у Моринцях, у Каневі, слізьми обливатиметься на тому світі, що його онуки і досі живуть "на нашій, не своїй землі".

Людмила КОВАЛЕНКО
progolovne.ck.ua

ПОДВИЖНИКИ НАЦІЇ

Борис ТКАЧЕНКО: "КОЛИ БАЧИШ ЗАМАХ НА ТВОЮ НАЦІОНАЛЬНУ ГІДНІСТЬ, ТОДІ ОБУРЕННЯ ПЕРЕРОСТАЄ В ГНІВ"

Краєзнавець, етнограф, історик, письменник, публіцист – такими словами зазвичай окреслюють багатогранну діяльність Бориса Ткаченка. За ними – понад півстолітня подвижницька праця, яка в умовах "радянської дійсності" могла увінчатися мордовськими таборами або психушкою, що з ласки Божої його обминуло, чи переслідуваннями, безробіттям, шантажем, чого в житті Ткаченка було вдосталь. Він не зламався, не каявся і не запобігав перед ницими "наїзниками", чим і засвідчив, що навіть в умовах "імперії зла" можна бути справжнім сином свого народу, можна – якщо маєш "в серці те, що не вмирає", тобто національну гідність і відвагу – притаманності українського роду.

Кожен, хто пам'ятає радянські часи, знає: ніхто не мав права бодай кинути тінь на політику "рідної партії", під проводом якої народ "упевнено прямував до комунізму". Навіть після офіційного розвінчування культу особи Сталіна, коли частково були оприлюднені факти репресій і терору, табу залишалося на геноцидній політиці Кремля щодо українців, а Голодомор 1932-33 років категорично заперечувався. Чи треба казати, що спіткало б кожного, хто наважився вголос сказати правду про трагедію рідного народу? Борис Ткаченко родом із Сумщини, з Лебедина. В цьому краї кожне село мало свій мартиролог: люди вимирали сім" ями. Хто вижив, ховав у серці несамовитий біль, яким ділився хіба що з близькими людьми. Ті зболені спогади земляків, мабуть, виповнили його душу пекучими і такими нестерпними стражданнями, що Ткаченко, ігноруючи всі перестороги, ще в 60-ті роки минулого століття почав збирати і фіксувати свідчення очевидців.

Минули десятиліття, перш ніж про Голодомор вголос заговорили і в Україні. 1993 року в Лебединському видавництві "Білий лебідь" виходить книжка Бориса Ткаченка "Під чорним тавром. Документи, факти, спогади" – перше в Україні видання про геноцид українців. Через п'ятнадцять років, 2008-го, її перевидають – із доповненнями, віднайденими документами, свідченнями. В її основі – строгий документалізм і скріплені людською пам'яттю звинувачення тоталітарному режиму – свідчення очевидців, від яких кров холоне в жилах. Книжка була номінована на Шевченківську премію... На жаль, лише номінована. Мабуть, в уяві певних людей є щось таке, що поціновується вище, ніж громадянський подвиг в ім'я нації.

У творчому доробку Бориса Ткаченка – близько десяти книг. Одна – ще не надрукована. Автор назвав її "Як я став українським націоналістом". Читається – на одному подиху. Постають у ній реальні, неповторні люди, оживають впізнавані події та одіозні лицедії, промовляє українська доля. Так Борис Ткаченко розповідає про своє життя і життя рідного народу. А насамкінець карбує висновок: "Націоналіст – це той, хто любить свій народ і поважає інші народи. Націоналіст – це той, кому соромно перед світом за негаразди в його нації. Це той, хто пишається здобутками свого народу. Все те, що принижує інші народи, те, що зверхньо ставиться до інших народів, позбавляє їх права на свою державність, мову, традиції, – то є шовінізм".

Сьогодні ми публікуємо фрагмент із цієї ще не надрукованої книги. Кожен, хто прочитає, збагатиться душею й розумом.

Марія БАЗЕЛЮК

ЯК Я СТАВ НАЦІОНАЛІСТОМ

Я розумію: те, що я оце пишу, – нікому не цікаве. І все одно пишу. Пишу, щоб знали, за яких обставин беруться "буржуазні націоналісти". Саме такого буржуйського ярлика причепили мені ті, хто не давав глини на будівництво врем'янки, а сам жив у казенному особняку і мав прислугу в домі. Ті, хто годував собак ковбасами, а нас катував за підібраний у полі колосок. Ті, хто палив в'язки колючок на плечах наших матерів за "погреб без ордера". Ті, хто видушував Україну голодом, а тепер валує, що ніякого голоду не було.

Щодо літературного доробку... Видав 7 книжок: "Совість" (1989), "Поле без гербіцидів, душа без погонича" (1989), "Під чорним тавром" (1993), "Лебедія" (2000), "За горами гори..." (2001), "Пісні рідного краю" (2003), "Важка стежка до Бога" (2007). Книжка "Під чорним тавром", значно доповнена матеріалами, 2008 року була видана вдруге. А ще книга "Погром".

Все це публіцистика. А в ній насущні питання сьогодення: обезлюднення села, неповага держави до селянської праці, отруєння землі визискною системою господарювання... Всі книжки мають, так би мовити, краєзнавчу прописку, написані, здебільшого, на краєзнавчому матеріалі.

"Лебедія" – це краєзнавчий нарис про Лебединщину дореволюційного часу: історія, мистецтво, архітектура, духовність. Книга була відзначена Дипломом Сумської обласної ради і грошовою премією. По суті, це була розширена подача моєї дипломної роботи, яку я захищав у Київському державному університеті ім.Т.Г.Шевченка в 1971 році. Головою атестаційної комісії тоді був Кость Григорович Гуслистий. Тема роботи – "Архітектура Лебединщини феодального періоду". Цю тему ні з якої книжки не спишеш, тому я два роки їздив по селах: обмірював старовинні хати, клуні, церкви та каплиці, вишукував матеріали у працях дослідників мистецтва Слобожанщини. Майже після кожної поїздки в село мене викликали на райкомівський килим і "знімали стружку" за те, що я буцімто роблю обміри церков для того, щоб пропагувати "буржуазний опіум" серед "прогрессивного человечества". В написанні дипломної роботи неабияк допоміг мені своїми розвідками відомий мистецтвознавець С.А.Таранушенко. Атестаційна комісія забажала видати мою роботу в університетському видавництві, а мене зарахувати до аспірантури.

Похвалився успіхами дружині, а вона й каже: "Тобі на прожиття стипендії вистачить, а що мені безробітній робить із трьома дітьми, та ще й у недобудованій хаті?". Тож затія з аспірантурою була облишена. Але весь зібраний для дипломної роботи матеріал не пропав, а увійшов до книги "Лебедія".

"Важка стежка до Бога" розповідає про нищення нашої духовності в роки більшовицької влади. У ній маса свідчень про той розбій, маса архівних документів. Матеріал нагромаджувався багато літ. Я знав родини репресованих священиків та пресвітерів, листувався з ними. Тож коли виписував у архівах відомості про репресії, я не переглядав справи "в ряд", а просив архівістів знайти справу конкретно на того чи іншого репресованого.

Книга "Під чорним тавром" – це роздум про Голодомор 1932–1933 років в Україні, скріплений документами архівів та людською пам'яттю. Вона була відзначена обласною премією ім. Миколи Хвильового і висувалась на здобуття Шевченківської премії.

"Пісні рідного краю" – це близько тисячі пісенних перлин, зібраних на Лебединщині в 60-х рр. ХХ ст. Зібраних разом із покійною дружиною Лідою Василівною. На нашу думку, ця книга, як і книга "Під чорним тавром", заслуговують на особливу увагу, бо вже давним-давно пішли в інші світи носії і тих пісенних перлин, і тих страхітливих голодоморних оповідок.

Книга "За горами гори..." була написана як протест на розбій, який чинила Москва над чеченським народом наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Написанню цих книжок посприяло те, що доля послала мені на віку чимало добрих вчителів: К.О.Гордієнка, О.Я.Ющенка, Є.Х.Мовчана, Є.О.Адамцевича, М.А.Шудрю, М.П.Подоляна, С.А.Таранушенка, І.М.Гончара, А.Г.Михайленка, Д.М.Косарика, П.М.Жолтовського, Ю.П.Ступака, П.П.Охріменка, М.М.Данька, Г.Т.Петрова, Н.В.Онацьку, О.В.Гадяцького, О.П.Столбіна, О.І.Стеблянка, В.А.Дядиченка, П.Т.Гаврилова, В.Є.Перевальського, М.С.Литвина, Є.Д.Васильченка, В.Г.Дудченка, М.С.Шкурку, О.П.Дубровського, О.М.Уліщенко, Івана Дмитровича Приходька...

Іван Дмитрович був незвичайною людиною. Його 97-літній житейський досвід аж світився добротою і мудрістю. Вся визвольна боротьба України була не тільки на його очах, а й за його активної участі. Воював і в військах Примакова, і в військах Центральної Ради, і в військах Петлюри, і в війську Махна. Відстоював Правду України і в кривавих боях, і в боях із церковного амвону, бувши священиком. Одбув понад 20 літ сталінських концтаборів. І все за Правду, все за Україну. На своєму віку відбудував 12 знищених сатаністами храмів, а в десятках і десятках відновив службу Божу. І теж все в ім'я України і для України.

Саме його оповідки і надихнули нас до написання книги "Важка стежка до Бога". Він розповів нам стільки правди, що коли б я мав його талант оповідача, то вистачило б матеріалу на багато і багато книжок.

А найбільше вражень, які каламутили душу і лягли в мої публіцистичні рядки, було від оповідок діда Давида. Запряжемо було у ярмо свою Мазуху, всядемось у передку і: "Лишки, Мазухо, лишки!". "Лишки" – це те саме, що "гей". Тільки "гей" вживалось до волів, а до корови – "лишки, лишки".

Їдемо, а дід розповідає. За голод, за розкуркулення розказував, за свою втечу в Ленінградську землю, за чухонців розповідав.

Моє збирання матеріалів про Голодомор 1932-1933 років, власне, і розпочалося з дідових оповідок. І ті оповідки були не голослівними. Їдемо коровою Ламахівкою (вулиця в Лебедині), а дід молитву шепче: "Прийми, Господи, душечки невинно убієнних во Царствіє Твоє...". А тоді до мене: "Це Забужихи дворище. Бач, якою пусткою зробилося. Це за її гріхи великі. Вона в голодовку сусідських діток поїла". І знову: "Прийми, Господи, во Царствіє Твоє...". Помолиться отак, а тоді й розповідає про різні жахіття отої голодної моровиці.

Прийшла колись тітка Лойчиха, просить діда, щоб город коровою виорав, за ціну питається. А дід: "Я тобі, Лизько, за твоє горе і так виорю. В пам'ять про твого Васька, людоїдкою з'їденого. Ону чок ось корову в плузі поводить, то ти йому вже якогось коржика у гостинець дай. А ми... Ми з тобою своїм горем уже на тім світі поквитаємось".

Голодоморна тема була постійною в нашій хаті, тож як я міг її обминути? Записи я спочатку робив по родичах і робив потайки. При оповідачах, звичайно, нічого не записував. То вже були домашні клопоти. Я й сам знав, що мої дії є крамольними, та й батько застерігав: "Борисе, загримиш туди, де й Макар телят не пас. В голові своє май, а язик, якщо довгий, натопчи чоботом. І тетрадьки свої попали. Із учительками не пацекуй, знаємо таких. Он і за Чупахівкою, і в Писарівці "витягли в дітей язика", а тоді й здали в ДПУ. І не тільки дітей, а й батьків їхніх, і всіх родичів на Соловки спровадили. Отож, табличку множення, чи там правило яке, вивчи, одтарабань вчительці буква в букву, а як буде питать, чого воно так, а не так, – мовчи, свого не вставляй, бо з твоєю головою в таке влипнеш... А як уже наполягатиме, так кажи – все це од того, що про нас, піонерів, піклується рідна комуністична партія та радянський уряд, і завдяки такому теплому батьківському піклуванню всі ми, ленінські піонери, маємо щасливе дитинство і прекрасне світле майбутнє. Запам'ятав? Ні? Так от, спочатку вивчи оце, а тоді вже вчи свого суфікса".

Влітку 1969 року я був на курсах підвищення кваліфікації в м. Краснограді на Харківщині. Часу вільного було багато, то я ходив по селах у пошуках кобзарів, записував народні пісні, кілька разів бував у тамошньому краєзнавчому музеї – розшукував відомості за художника Порфирія Денисовича Мартиновича. Він помер у Краснограді від голоду в 1933 році. Знайшов місце його садиби, знайшов його сусідку, яка доглядала вже немічного митця. Вона розповідала: "Помер Порфирій од того, що й усі тоді мерли. Од голоду. Лежав у хаті скількись там днів, доки Степан Чумак із казенною хурою не приїхав. Той Степан од больниці робив – мертвих по вулицях висобірував. Серед хати у Порфирія стояла залізна ступа. Він у ній порожні

кукурудзяні качани товк на затірку. Ото він коло ступи і захолов".

Був я тоді і на могилі художника. Показала її сторож кладовища (прізвище я не записав). Показала і розповіла, що в 33-му році сторожем кладовища був її чоловік. Ото він і копав могилу для покійного Мартиновича. "Хоч і маленьку викопав, – каже, – зате окрему. А так ми копали тоді з ним ями душ на 20–30 щоденно. Вранці викопували, а на вечір Степан Чумак уже й верх вивершить. Копаємо другу. За це нам больниця давала казенний пайок – півхлібини й оселедець".

Про свої походеньки я похвалився семінаристам, мене почула адміністраторша готелю та й собі розказала про бачене в 1933 році. Я записав і її розповідь.

Із кожним днем записів більшало і більшало.

Знайомство з патріотом України, скульптором Іваном Макаровичем Ґончаром теж додало свідчень у мої записи. А ще розповіді Стефана Таранушенка, Надії Онацької і сотень-сотень селян.

Наприкінці 60-х років через моє подвір'я пробігла чорна кішка. Вибігла вона, очевидно, з Київської хати, що на вул. Володимирській, 33, а, може, й із Сумської, що на вул. Кірова.

Довелося записи закопувати, відкопувати, сушити, відновлювати. А заодно, потайки, й поповнювати. А як уже один сміливий чоловік натякнув суспільству про "гласність", я взяв це слово на озброєння і пішов у редакцію місцевої газети та й кажу: "Надрукуйте!".

До речі, знаючи, що "гола правда" про голод у редакції буде "зарубана", я трохи "причепурив" її у патріотичне словоблудіє. Займаючись краєзнавством, я неабияк дослідив рід земляка – Наркома зернових радгоспів Миколи Нестеровича Демченка (розстріляного в 1937 році). Зустрічався в Москві з його синами, мав архівні матеріали, які стосувалися голоду. Ото, поєднавши репресії родини Демченка зі спогадами краян про голод в один матеріал, я сміливо переступив поріг редакції. Редактор теж із неменшою сміливістю наставив на мене вила: "Оббріхувати радянський лад не дозволимо!". На щастя, редактор пішов у відпустку, а редакторство перейшло до рук його заступника – Раїси Панасівни Кужель – людини мудрої, прогресивної і відважної. Ото вона і дала матеріалові дорогу – було до двох десятків подач: голод, нищення церков, репресії, людоїдство. В районі зчинився ґвалт. На райкомівський килим витягли і редакторшу і автора. В газету полетіли обурливі листи "вірних ленінців". А в них: "Хто дозволив націоналістам бруднити нашу прекрасну радянську дійсність?!". Ці протести газета була змушена друкувати. Автору-"наклепнику" посипались погрози. На щастя, серед лебединів знайшлись сміливці і через газету стали на оборону автора. А разом із тим – розповідали про нові й нові жахіття Голодомору. Закінчилось все тим, що публікацію книги райком компартії все таки заборонив, але автору не довелось виливати переляк, бо позицію для захисту він вибрав надійну: "А то не я розповідав, то старожили лебединські – ото до них і всі претензії".

Тоді ж я частину свідчень надіслав у Київ до письменника В. Маняка, і вони згодом були надруковані у відомій Народній Книзі-Меморіалі "Голод-33".

А вся моя розвідка про голод 1932–1933 років вийшла в 1993 році. Назва книги – "Під чорним тавром".

Я розумів, що для більш аргументованого висвітлення сили голоду варто було подати у книзі порівняння кількості смертей, скажімо, в 1930 і 1933 роках. Із цією метою я звернувся до керівників Лебединського ЗАГСу. Так, мовляв, і так, ласкаві дівчатка, дозвольте, я випишу хай не прізвища покійних, а хоч кількість померлих. "Дівчатка" замахали руками: "Що ви, що ви? Які померлі? Немає такого – все у війну загинуло. Прокляті фашисти покрали і реєстрації народжень, і реєстрації смертей. Ми б і раді допомогти, та, бач, фріци такого наробили... Тож і не ходіть, і не дзвоніть – немає". Бачите як: як мені – так "не дзвоніть", а самі подзвонили. Не до мене, звичайно, а до високого районного ідеолога. "Вєрноподданіческі, мовляв, уведомляємо – будьте пильні – Ткаченко збирає "клевету на совстрой"".

Ото вже другого дня я уважно, і теж "вєрноподданіческі" вислуховував "назідатєльную рєчь" на третьому поверсі "партійного, богоугодного заведєнія". Розпочалось те "назіданіє" і закінчилось одною і тою ж страшилкою:

"Не сунь своего носа туда, куда кобель свой не сунет. А то ти у нас досоваєшся!".

Звичайно, у ті баєчки про фашистів я не повірив. Думалось так: "У Лебедині художній музей має аж он які художні цінності, і їх німці не зачепили. Тож на лиху годину їм картотека мерців?". Загсівська побрехенька жила би, мабуть, ще довго, якби не розвінчала її наша держава незалежність. Лебединські "ласкаві дівчатка" передали документи 1933 року в обласний архів – там їх і знайшли наші краєзнавці. Досліджували картотеку Володимир Кравченко, Анатолій Удод, Геннадій Іванущенко... Досліджував і я.

І аж тоді зрозумів: радянським платним ідеологам справді було що приховувати. На вулицях Лебедина навіть наприкінці літа 1933 року щодня підбирали десятки і десятки нерозпізнаних трупів. Скажімо, 31 липня було підібрано 48 померлих, 1 серпня – 70, а 14 серпня – 63. Всі вони значаться в картотеці як "невідомі".

Кількість жертв од голоду ми порівняли із втратами селян у Другій Світовій війні. Порівняли і вжахнулися. Скажімо, в селі Рябушки з війни не повернулося 483 чоловіки, а голод тільки за один рік забрав 2500.

Ми переглянули десятки сіл, і скрізь голод викосив у 2–3 рази більше люду, ніж чотирирічна війна.

Книга "Під чорним тавром" вийшла за фінансової підтримки і спонсорів, але більше – завдяки трудам покійної дружини Ліди Василівни. Вона роками гнула спину на гектарних латках картоплі, продавала врожай і таки оплатила друкарні вартість видання. П'ять тисяч примірників книги були роздані школам, сільрадам, на зустрічах, на мітингах. Роздані з одною метою: аби люди не забували про своє горе, про долю звойованої більшовизмом України.

Чимало розповідав мені дід і оповідок із Святого Письма: і про Ноя, і про Голгофу, і про Голіафа. Учив Божих Заповідей і молитов. Саме від діда Давида вперше дізнався про репресії Церкви. А згодом і сам набачився тих розбоїв.

Дід був не рядовим віруючим, а знаним і шанованим у районі. Свого часу знався з Іваном Степановичем Прохановим та Іваном Веніаміновичем Каргелем.

За першого казав: "Спочатку він із Леніним мовби заодно був. А тоді, як побачив, куди той ярижник тягне, – плюнув та й пішов од нього". Каргеля вважав "Божим чоловіком" і великомучеником. А воно й справді так. Дочку Івана Веніаміновича – Олену – влада розстріляла в Сумській тюрмі. Двох інших дочок – погноїла в сибірському засланні. А самого Каргеля замучила на допитах і випустила з тюрми вже тоді, як чоловік заходився помирати. Його могила на "нашому" (Троїцькому) кладовищі. Дід казав: "Як будете клечання ламать, то принесіть пару листочків із кленка, що коло його могили, я їх у Святе Письмо покладу. От його душечка й буде ближче до Слова Божого".

Отже, до написання книги "Важка стежка до Бога" була причетна і дідова наука.

Як люди поціновують мій літературний доробок? По-різному:

– Одні: "Всё это бредни!".

– Другі: "А вобще-то інтересно".

– Треті: "Хоч один сказав у вічі правду".

Та найвищою для мене була оцінка інша... В 1969 році я виступав на районній конференції Товариства охорони пам'ятників культури. І сказав, що найціннішим скарбом культури будь-якого народу є його рідна мова. На жаль, увага конференції приділена лише пам'ятникам героям громадянської та Великої Вітчизняної воєн. І зовсім без уваги залишились пам'ятки монументальної архітектури (церкви) та становище з українською мовою. Її уже топчуть не тільки несвідомі прості люди, а й свідомо топчуть державці, розпочинаючи з московської хати і кінчаючи хатою, в якій проходить оця конференція. (Це було в актовій залі райкому компартії).

Президія вибухнула гнівом. Мене з трибуни вигнали й пообіцяли "розібратись". Коли я йшов на своє місце, мені потис руку невідомий чоловік і твердим шепотом прорік: "Молодець! Правильно!".

Оце було для мене найвище пошанування.

Без перебільшення скажу, що автора цієї сповіді постійно душила образа за несправедливість щодо України, за упослідження нашої нації і мови. Та образа будила відчайдушний спротив. Ні-ні, мене ніхто тому не вчив, ніхто до того спротиву не підштовхував. Я бачив реалії життя і вони мене обурювали. Можна було пробачити образи на побутовому рівні – "хахол", "бандєровєц", "мазепинець" і аж до "Што с тобой говорить? Ты же хохол! А у хохла котелок варит только до обеда". Але коли бачиш замах на твою національну гідність державної гільйотини, тоді обурення переростає у гнів. Треба було якось протестувати, щось робити. Поступово формувався гурт однодумців. Великий вплив мало спочатку розвінчання культу Сталіна, а потім репресії тих, хто повірив у воскресіння правди. Неабияк впливали і тогочасні події в Києві.

Заходжу колись у приватний музей Івана Макаровича Ґончара (Київ), а він саме говорить по телефону з Олесем Терентійовичем Ґончаром: обурюються, що з Лаврського музею забирають кілька сотень старовинних ікон, щоб поміняти їх десь "за бугром" на свинячий комбікорм. Подібні обурення були і серед студентів вузів. Поширювались листівки про навмисний підпал українських відділів Національної бібліотеки в Києві, про погроми закритих фондів у музеях Львова, про нищення радянською владою церков і церковників, нищення цвіту української інтелігенції. Ті листівки не були анонімними, їх підписували десятки і десятки знаних у країні людей: письменники, науковці, громадські діячі. А інші листівки вже розповідали про репресії щодо підписантів попередніх листівок.

Серед студентів ходили протестні вірші Ліни Костенко, Дмитра Павличка, Івана Драча, Миколи Вінграновського, Миколи Холодного, Василя Симоненка...

* * *

У помаранчевий здвиг я очолив міський штаб В. А. Ющенка. Ще за три дні першого туру голосування вивели людей на свій Лебединський майдан проти засилля прибулих із Донецька під виглядом спортсменів кількох сот "братків".

Після виборів пішов працювати в село – узяв кинуте господарство, в якому близько двох тисяч гектарів землі. Налагодив роботу, став платити податки, зарплату, виплачувати людям за орендовані земельні паї.

Загальний трудовий стаж мій – 58 років.

За краєзнавчі дослідження та за дослідження репресій Церкви нагороджений орденами "За заслуги" III-го і II-го ступенів та церковним орденом Святого Рівноапостольного князя Володимира Великого III-го ступеня.

Маю двох синів, дочку і семеро онуків.

Крім краєзнавства, займаюсь іще пасічництвом. Але пасіка -– це не захоплення, а добавка до пенсії.

Оце, власне, і вся моя сповідь. Залишається додати: ні мої діди, ні батьки не націоналістами. Вони не знали, що воно й таке. Вони просто в поті чола свого здобували шматок хліба, розмовляли українсько-лебединською мовою і навіть у помислах не мали, що це може когось дратувати і отой роздратований може за це їх покарати. Звичайно, вони обурювались діями влади, вони ремствували в межах "як і всі" – тобто потайки, а то і мовчки. Варто було тому обуренню вийти хоч десь "на люди", відразу ж обурений ставав "ворогом народу". А якщо те обурення було ближче до національного гніту – відразу ж чіплявся ярлик "буржуазного націоналіста".

Мої обурення спочатку були теж у межах "як і всі".

За ці межі вони стали виходити із розширенням історичних знань, із поглибленням аналізу етапів нищення національного буття України. А здобувались ті знання не стільки освітою, як у протистоянні репресіям. Репресіям, описаним не тільки у цій сповіді, а й у загальноукраїнському масштабі. Оте протистояння спонукало і до глибшого вивчення прихованої історії. Спонукало задумуватись, чому влада приховувала героїку України, а возвеличувала тільки перемоги Росії, а ще дужче – героїку радянського часу.

Зрештою, думалось – чому протягом сотень літ Москва прямо витоптувала українську культуру, мову, чому винищувала оборонців тої культури і мови? Чому нас кулями та голодом тримали у тій тюрмі народів? Чому всі люди мають і свою державу, і свою мову, а нам ця розкіш заборонена? Чому любов до свого народу, своєї землі Москва вважає злочином?

Таких "чому" набирались десятки і десятки. З роками їх більшало і більшало. Їх плодила затаємничувана правда і ті репресії, що своїм чорним крилом зачепили і мій рід. Цим я хочу сказати, що націоналістами не народжуються, націоналістів виховують обставини. Націоналіст – це людина, у якої стан душі патріотичний, саможертовний і співчутливий до долі інших народів.

Москва ж нам трактувала слово "націоналіст" як щось вороже. Вороже і до Москви, і до інших народів, у тому числі, й до народу власного. А для більшого страхопудства подавала його у парі ще з одною "страшилкою" – "буржуазний". Буржуазним націоналістом таврувала і аз грішного. Проте, який я буржуй, читач зрозуміє вже з перших сторінок цієї сповіді.

У першу чергу до націоналістів Москва зараховувала тих, хто хотів справедливої, а не показної дружби між народами; тих, хто, шануючи справедливість, не визнавав верховенства одного народу над іншим; тих, хто хотів, щоб його нація не пасла задніх серед інших націй – ні в культурі, ні в економіці, ні в духовності; тих, хто обороняв свій народ і мову від штучного знищення.

Насправді, націоналіст – це той, хто любить свій народ і поважає інші народи. Націоналіст – це той, кому соромно перед світом за негаразди в його нації. Це той, хто пишається здобутками свого народу.

Все те, що принижує інші народи, те, що зверхньо ставиться до інших народів, що позбавляє народи права на свою державність, мову, традиції, – то є шовінізм. Саме це зло і розвалило першу Російську імперію, воно ж розвалило і другу – більшовицьку.

Я гордий тим, що не став московським шовіністом, що не став "ніяким", а став націоналістом у загальнолюдському розумінні цього слова. Саме цей націоналізм порятував мій народ від поглинання його новітньою московською ідеологічною мамоною, ім'я якій – російський великодержавний шовінізм.

Нехай пробачить читач мене за такий відступ від автобіографії.

А повернувшись до неї, скажу одне: не знаю, чи зробив би я щось путнє у краєзнавстві та дослідницькій літературі, чи витримав би отой скажений тиск влади, якби не моральна, трудова підтримка та безмежне терпіння покійної моєї дружини – Лідії Василівни.

Вічна їй пам'ять!

Борис ТКАЧЕНКО

ДО 80-РІЧЧЯ ГОЛОДОМОРУ-ГЕНОЦИДУ

"КЛАВА ЗАЛИШИЛАСЬ НОЧУВАТИ НА ЦВИНТАРІ ІЗ ЖИВИМИ МЕРЦЯМИ"

Клавдія Іванівна Буревій-Сапоровська – вдова українського письменника-театрознавця Костя Буревія, який був розстріляний у "Кіровські дні" в грудні 1934 року.

Фрагменти із спогадів Клавдії БУРЕВІЙ-САПОРОВСЬКОЇ (В обробці Оксани Буревій)

Української школи у Москві так і не відкрили, хоч там у 1920-х роках було до півмільйона українців. Щоб навчати доньку по-українському, довелося нам в 1929 р. переїхати до Харкова.

Дві кімнати, що дісталися нам в обмін на московські, були дуже великі і гарні. Це були їдальня і бібліотека в дорогому, колись, панському помешканні.

Єдине, на що звернув увагу Буревій, це те, що в їдальні було 6 дверей. Тобто, все, що говорилося у нас, було чути в сусідніх кімнатах (в одній – жив слідчий НКВД, а в другій – єдиний партієць в домі) і в коридорах. А мешкало в цій квартирі 6 родин; було 6 столів у кухні, 6 примусів, 6 зовсім різних людей чи родин за походженням, освітою і становищем у світі.

З 18-ти родин, що жили в головному будинку і флігелі, було лише 2 родини українців: ми і партієць Кириченко. Цей будинок колись належав кафешантанній співачці, яка під час революції продала його квартирантам Пеккерам. Вона дістала лантух паперових грошей, які знецінилися. У Пеккерів – будинок конфіскували.

Обидві сторони не могли забути своїх втрат. Могучий бас "шансонетки" обвинувачував домовласників Пеккерів в усіх смертних гріхах (в гибелі Росії теж).

Учиняв крик у дворі п'яний "русский человек" Храмцов. Він брудно лаяв хохлів і жидів. Сусіди-євреї не звертали уваги: мовляв, чого можна чекати від примітивів. Далеко більше їм боліла справа українізації. А той факт, що Собінов (СОБІНОВ!!!) співав Логенгріна і Ленського в опері по-українському, страшенно їх обурював.

Наш приїзд дуже розчарував сусідів: "Говорили – писатель из Москвы, а он – украинец!"

Голод на Україну підкрався непомітно. Влітку 1929 р. ми були вражені кількістю продуктів на базарах. Тут було все, навіть кури були у продажу. А помідори, дині, кавуни, черешні – цього ми просто і не бачили у Москві. Всі шість примусів в нашій кухні безперестанку були в роботі, з усіх вікон неслися приємні запахи смачних страв.

Почалася колективізація, і помаленьку стали зникати продукти з базару. Спочатку лише ціни дуже підскочили, але з часом стало тяжко будь-що купити. Почалися труднощі з хлібом.

На початку 1930 року запровадили карткову систему.

Весною 1932 р. місцевком письменників провів збірку грошей на городину і картоплю (по базарних цінах). В кінці листопада картопля, буряки і капуста були привезені. Все було приморожене і при відтаюванні перетворювалося на гнилу масу. Городину ми перемивали, витирали, висушували і споживали.

Приділи за картками для всіх були різні, залежно від соціального стану людини і характеру її праці.

Найвищу категорію мали партійні діячі, вищі службовці наркоматів, директори великих підприємств та службовці НКВД. Таких у нашій квартирі було три родини. Ці люди в своїх закритих розподільниках могли купувати кілограми м'ясо, цукор, масло, олію, ковбасу, сир та білий хліб.

Робітники тяжкої промисловості (шахтарі, металурги) діставали першу категорію: 800 гр хліба, цукор, товщі, крупи, консерви.

Робітники заводів з легшою роботою: 600–400 гр хліба, крупи, зрідка цукор та олію.

Службовцям видавали 300–200 гр хліба і дещо з круп. Це так для голів родини. Утриманцям (дружині, дітям) видавалося по 200–100 гр хліба, а часом не належалося нічого.

Хліб видавався щодня в крамницях коло місця мешкання лише тим, хто був там зареєстрований – прикріплений. Інші продукти видавалися "пайкою" раз на тиждень за певними талонами. Якщо хліба чи продуктів в цей день не привозили, талони пропадали.

Для "лишенців" (людей, позбавлених права голосу – духовенства, колишніх купців, поміщиків) лишався єдиний шлях: купувати хліб у спекулянтів по ціні 10 карбованців за кілограм. В 1932–1933 рр. з'явилися крамниці з комерційним хлібом по ціні 5 крб. за кілограм. В одні руки давали 1–2 кг.

Коло цих крамниць завжди було багато селян, що приїздили до міста купити хліба. Вони часто ночували в черзі і міліція розганяла їх та поливала водою із шлангів, щоб вони не псували вигляду столиці. Часто ці селяни помирали від голоду в черзі або на хідниках міста. Їхні трупи рано-вранці підбирали спеціальні вози.

Письменників поділили на три групи. Перша категорія: партійні активісти, редактори газет і журналів, марксистські критики. Було серед них і кілька добрих письменників, пізніше знищених. Друга категорія: добрі, але не партійні письменники, або погані, але партійці або комсомольці. Третя категорія: непартійна маса, або ті, кого вже не друкують і вважають ідеологічно чужими. Ми потрапили до третьої категорії.

Кость діставав 600 гр. хліба, я і дитина по 200 гр. На приділ давали крупи (пшоно або перлівку-шрапнель), камсу (дрібна, дуже солона рибка), рідко оселедець, замість цукру іноді видавали повидло (яблука, сливи переварені з патокою) або цукерки-подушечки (карамельки з повидлом усередині). Ці цукерки були дорогі, хоч виглядали препогано: зліплені докупи – їх розрубували зважуючи.

Головною їжею був хліб, з домішкою проса, кукурудзи та інших злаків, глевкий, недопечений (тоді він більше важив). Сухарі з хліба були тверді мов камінь.

До пайків додавали "навантаження" у вигляді лаврового листу, кориці, чи перцю в зернах (все це було дуже дороге). Давали пляшку олії плюс кілограм лаврового листу.

В ці роки найбільш популярними стравами харчів були: вінегрет (салат з буряків, квашеної капусти і картоплі), фаршмак (перемелена на м'ясорубці камса з цибулею і вареною картоплею) та "ікра" з синіх баклажанів улітку.

Письменники мали їдальню в будинку Блакитного. Обіди там також поділялися на категорії. Перша мала рагу, гуляш, печеню, борщ з м'ясом і солодке: оладки, блинці або сирники з солодкою підливою. Друга – той же борщ, але менше м'яса і без третьої страви. Третя – борщ без м'яса, пюре або каша з м'ясною підливою або котлеткою, в якій переважав хліб. Ціна обідів усіх категорій була однакова – 2 крб. 50 коп. Я брала лише два обіди (для нас це було дуже дорого).

На базарах за астрономічну ціну можна було купити всі дефіцитні товари і продукти. Відповідальні партійці тримали служниць, які спритно спекулювали приділами.

Біда була з керосином (гасом). Привозили його нерегулярно, але тут допомагали діти. Вони вже знали, що за 10–15 кварталів суне процесія. Попереду напівжива конячина з барилом, позаду жива черга з бідонами. Діти повідомляли мамів, черга росла. Нарешті поводир зупинявся і довго трубив у ріжок. Тут збігалося ще більше люду. Тоді продавець сповіщав: сьогодні талон такий-то. Гасу завжди було менше ніж талонів. Невикористані талони пропадали. В нашому домі багато людей картки на хліб і на гас віддавали Храмцову, а він їм все це відпродував по базарних цінах.

В цей час я працювала вчителькою в російській 82-ій школі, на Чернишевській вулиці. Третина моїх десятилітніх учнів була дітьми партійців, чекістів і відповідальних робітників. Всі ці діти приносили з дому бутерброди: білий хліб з маслом, ковбасою чи сиром. Їли ж вони так, щоб іншим було заздрісно. Тому їх нещадно лупцювали, а бутерброди виривали з рук. Доводилося "багатих" під час перерви замикати в непровітреній клясі, але і там були бійки, "багаті" віднімали їжу в "найбагатших".

По закінченні навчання натовп мамів та служниць уже чекав біля школи, щоб ескортувати свої чада додому, але і при них "буржуїв" нещадно били голодні "хулігани".

Зима 1932–33 року була для нас убивчою. Опалення серед зими перестало діяти. Все охопив холод і жах. У великій кімнаті замерзала вода. Всі ми перемістилися в кабінет Костя, там поставили грубку-буржуйку.

Грошей не було – Буревія не друкували. Все ще з'являлися його книжки, але за них давно було заплачено. Нові речі не допускалися до друку. Буревій був небажаним буржуазно-націоналістичним елементом (Микитенко, Гудина, Хвиля його нещадно лаяли).

Готові до друку спогади Муратової-Пясковської, Сабініна, Кропивницького, що їх редагував Буревій, його книга про історію Комедії (з розділом "Сміх Гірняка"), тюремні мемуари "Мертві петлі", комедія-буфонада для Курбаса – все було зупинене й заморожене.

Де-не-де з'являлися статті під псевдонімами: Варвара Жукова, Нахтенборенг. Весною 33 р. було надруковано його рецензію на "Бориса Годунова"в Харківській Опері. Була вона блискуча, лише заголовок "Народ безмолвствует" (остання ремарка Пушкіна до драми) перевертала все це шкереберть: такого голоду, як на Україні, не було за жодного царя.

Ми продали друкарську машинку, почали продавати унікальну бібліотеку Буревія. В цей час, в березні 1933 року, в Костя трапився черговий приступ хвороби. Туберкульоз сідальної кістки в нього був наслідком перебування у Володимирській в'язниці ще 1922 року.

Температура, втрата свідомості. Друзі день і ніч чергували у його великій кімнаті, боячися що от-от прийде кінець. Одвезли до лікарні, там зробили ще одну операцію і спрямували до Туберкульозного інституту в Одесі.

Ми з Поліщуком відряджали ледве живого Буревія, і коли потяг рушив, обнялися плачучи, бо вже не надіялися побачити Костя живим.

Відправивши з дому Костя і Оксану, я лишилася без копійки. Моя вчительська зарплата наперед була вибрана й витрачена. Обіду для себе я не брала. Грошей на пайку не було. Я приєдналася до дружини художника Северина і стала разом з нею продавати пайковий хліб. За виручені гроші викуповувала пайкові крупи і інший харч, бо ж хворого мужа й анемічну дитину треба буде чимсь годувати, коли вони повернуться додому.

Одного разу в "Слові" (там був наш розподільник) видали на приділ камсу. Камса була іржава. Жінки відмовлялися брати її. Я взяла, перемила, з'їла, і втруїлася... Сечовий міхур перестав працювати.

Лікарі хотіли покласти мене до лікарні, але місць не було. Приписали мені ліжковий режим і молочну дієту!!! Щодня я приходила до лікарні на складні маніпуляції – штучно виводили сечу з міхура. Їла я рідесеньку пшоняну кашку.

Сусідці Вейлахер у трамваї всипали за пазуху жменю вошей. Хулігани! Бояки! І куди дивиться міліція?!

Це був прояв ненависті і презирства до тих ситих, випещених "буржуїв".

Данько, мій зять, був малим, про голод чув, але не розумів, що воно таке. Мешкали вони в пригороді, і щоб відвідати бабусю (що теж жила поза містом), треба було робити пересадку на залізниці в Харкові. От, що він згадує:

Голодні, обірвані, не по-городському одягнені діти (одне менше другого) заходили у вагон і проспівували пісню безпритульників. Дуже популярна пісня з фільму про безпритульних після революції "Путевка в жизнь" – 1931 р. Перший в СССР звуковий фільм. (Наперед передбачали нову зміну сиріт.)

Позабыт, позаброшен, с молодых юных лет, Я остался сиротою, счастья, доли мне нет. И умру я, умру я... похоронят меня И никто не узнает, где могилка моя.

Юрба людей перед порожніми харчовими крамницями в Харкові

Потім проходили по вагону і прохали милостиню. Він завжди просив у батька грошей, щоб дати їм власноручно. У його пам'яті ці моменти залишилися на все життя.

Діти ховалися на станції, попід вагонами поїздів, а коли поїзд рушав, чіплялися на нього. Безпритульні купами крутилися на привокзальній площі. Їх забирала міліція, але виловити всіх, очевидно, було неможливо. Спали вони мов собачата по різних закутинах, на кришках люків центрального огрівання, бо звідтіля тепло проходило. Піднімали кришки люків і залазили в середину, але це було небезпечно, бо тікати було нікуди, якщо облава. Навіть слово "облава" чого варте. Адже ж облави робили на диких звірів.

У наших, ще московських друзів – Склярів народився син. Скляр в цей час уже був редактором якогось журналу.

У Клави пропало молоко. За пайковий хліб, крупи та гроші вона знайшла жінку-матір, яка кожного дня зціджувала їй у пляшечку материнського молока. Одного дня я зустріла Клаву у місті, і ми разом рушили додому. Ми побачили малого семилітнього хлопчика під парканом. Біля нього на газеті лежала зварена картоплина. Хлопець її не їв, каже – не може ковтати. Опустилася Клава навколішки й почала вливати йому в рот материнське молоко. Хлопчик ковтати не міг. Сказав, що його скоро заберуть туди, куди одвезли мертву матір.

Синок Клави помер. Вона не хотіла в це повірити і не розлучалася з мертвою дитиною. Вона носила дитину на руках, замовляла труну, виписувала дозвіл на могилу, а ночувала з мертвою дитиною в нас – я впустила її і Скляра в кабінет Костя (він тоді лікувався в Одесі).

На п'ятий день пішли на цвинтар хоронити немовля. Скляр ніс труну в руках. Біля брами цвинтаря сиділи, лежали, снували голодні селяни. Деякі були страшні: з ранами на босих ногах, набряклі обличчя, а самі – кістяки. Біля церкви так само лежали люди, ще живі. Біля них снували теж голодні селяни, які носили вмираючим воду. Одна з жінок наблизилася до Клави, що тримала в руках малу труну.

– І у вас горе!!! А мої усі діти перемерли, а я іще ходжу... А як у вас, у місті гарно: зелень довкола, квіти повсюди... Пані у вишиваних сукнях красуються (пошитих з наших рушників)... А у нас, на селі, всю траву і листя поїли"...

Було в нас кілька зварених картоплин, кілька сухарів (твердих мов камінь). Жінка взяла, подякувала:

– Хай вам Бог помагає, а нам уже не поможе.

Поховати дитину і в цей день не вдалося. Клава залишилася ночувати на цвинтарі з живими мерцями.

* * *

7-го серпня 1932 року вийшов закон про покарання (аж до смертної кари) тих, хто розкрадає державне майно. Це стосувалося селян, які на скошеному полі, після того, як снопи вивезли, збирали колоски, що лишилися на землі гнити і проростати. Уряд вирішив виморити голодом непокірних українців, які не хотіли колгоспів і могли стати у майбутньому загрозливою силою.

Почалися "кампанії": посівні, уборочні, прополочні. На села стали надсилати людей з міста, студентів, службовців. Керували "кампаніями" активісти-комсомольці.

Трапилося це в день. В помешканні не було нікого. Я повернулася з лікарні і лягла спочити.

Збудила мене голосна розмова: у сусідів сварилися.

Я впізнала голоси Марусі і її нареченого, поета-комсомольця, Юрка К.

– Замість того, щоб у вишиваній сорочці, з букетом польових квітів красуватися на обкладинці журналу, ударниця полів – Маруся Така-то! Подалася, мов дурна, на "буряки"!!! Треба було взяти посвідку в лікарні про хворобу.

– Тепер побачила, що там робиться? (Маруся плаче.)

– А чи знаєш, що в тому селі були випадки людоїдства? Тому вас оселили в полі! (Маруся плаче.)

– Та нікому не розказуй, що бачила, бо за контрреволюційну пропаганду потрапиш на Соловки.

Юрко пішов, Маруся плакала. Про те, що я мимоволі, чула цю розмову, я сказала їй багато років пізніше.

Жили вони в клуні, серед поля. Поблизу не було ані річки, ані ставка. Воду до пиття їм привозили в бочці.

Вода смерділа, була поганою. По роботі лягали спати брудними, не митими. Шлункова хвороба з'явилася одразу, і вже на другий день студенти не вийшли в поле. Ліків не було. Їжі "саботажникам" не видавали. Додому хворих не відпускали: мали перебути там весь зазначений час.

Врятував Юрко (своїм партбілетом) і привіз Марусю додому. Братова не впустила Марусю до чистої хати – доки не позбудеться вошей і корости.

Про свої враження від "прополочної кампанії" 1933 року розповідала **Алла Давиденко**. Вона потрапила до села, де з 120 дворів лише в 35 ще жевріло життя. Комсорг вияснив студенткам, що всі отті голодні – куркулі, що позакопували хліб у землю, щоб не здавати державі. Так їм і треба! Нехай конають! Допомагати "куркульні" було заборонено. В хаті, де розмістили студенток, ще була жива господиня, з малою донькою на руках, скелетиком з обличчям старушки – всі інші діти вже повмирали. Сказала, що навесні приїхали комісари, вимагали заховане зерно. Перетрусили усю хату, садибу – зерна не було. Тоді забрали всі рештки крупів та гороху, що лишилися на харчування всієї родини. Те саме зробили і з іншим людям. Трави і листя ще не було. Стали вимирати. Ті ж люди, що пішли в город по хліб, – не повернулися, десь там погинули.

Розповідала Алла і про колгоспні ясла, куди матері віддавали дітей, коли йшли працювати в поле. Повертаючися, дізнавалися, що діти вже померли. В яслах малих годували солоною камсою, без хліба. Випивши дуже багато води, вони засинали і часом не прокидалися.

Спогади про цей час Алла Давиденко опублікувала в книжці своїх оповідань (Алла Коссовська. Ціна душі. Вид. Карби. 1977).

Наша родичка, – **Ганна Олексіївна Яценко**, розповіла таке:

"Мене послали на уборочну в одне з сіл, поблизу Санжар, на Полтавщині. Це було колись багате хлібне село. Я працювала на Першому Млині в Харкові, в матеріяльній базі бухгалтером. З весни почали посилати на прополку буряків, потім на косовицю сіна, під кінець літа на косовицю, в'язання снопів, а потім на молотьбу. Отут і я попала.

Коли нас везли туди, у вагоні появився комсомолець і почав нас підготовляти і пояснювати, куди ми їдемо. Пам'ятайте, він говорив, що ми можемо зустріти такі картини, що не всякий витримає, але не перейматесь тим – пам'ятайте, що це "вороги народу"... Як побачите голодних – не давайте їм нічого, бо всі вони куркулі – вороги народу і т. д., взагалі агітація і залякування.

У селі, в яке ми приїхали, стояли порожні хати, напіврозвалені, але коло печі стояли кочерги, рогачі та інше приладдя селянської господині – тільки ні одної живої душі, ані людей, ані якої живої тварини, навіть собаки. В колодязі вода засмерділась. Спинитись тут було неможливо. Комсомолець перевіз нас поруч в інше село. Картина та сама: люди вимерли і ніякої живої тварини. Але там він знайшов одну цілу хату і ми виявили в другій половині хати – двоє пухлих, голодних людей, мати і син, ще живі. Вони уже не могли вставати. Нам заборонили з ними навіть говорити.

Комсомолець сказав: "Хто буде ділитися їжею, або говорити з ними, той буде такий же "враг народа со всеми последствиями". З нами була прибиральниця, яка нам варила і пекла перепічки. Борошна мукомольний трест не пожалів та й "шрапнелі" (яшна крупа, перлівка), то як на голод, то нас годували непогано, бо ми і вдома не мали хліба, але тяжко було ковтати, знаючи, що поруч умирає з голоду двоє живих істот. Ми почали ділитися їжею, непомітно від "начальства", і коли ми кінчили нашу кампанію, люди стали на ноги.

Робота була від темноти (вставали ще затемно) до темноти. Я працювала коло молотарки, це дуже тяжко, бо поки машина не спиниться ніколи передихнути. Спали ми на долівці, на поїденій мишами трухлявій соломі, а щури й миші бігали довкола.

Повернувшись додому, я довгий час була під тяжким впливом баченого. Перед очима стояло порожнє село, в якому ще недавно були люди, рогачі та кочерги коло печі, глиняна підлога з величезними дірами, що прогризли щури та миші. Єдине, що задовольняло, що підняли на ноги двох людей".

В селах вимирали селяни, в містах арештовували людей.

Один за одним помандрували на далеку північ сотки українських письменників. (Слідом за жертвами пішли тули ж марксистські критики і партійна верхівка.)

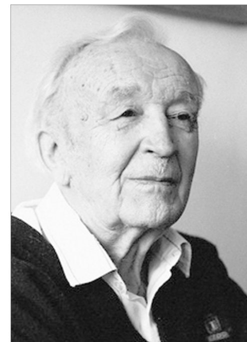
Живими лишилися лише тичиноподібні – тихі та слухняні.

Україну звільнили від її ворогів: творчої інтелігенції і хліборобів.

З доповіді, яку виголосила О. Буревій
на запрошення 64-го Відділу СУ А
18-го вересня 1982 р.
"НАШЕ ЖИТТЯ", жовтень 1983

 НОВІ ВИДАННЯ

ІЗ "ЗАПОВІТУ" ЗВ'ЯЗКОВОГО

Любомир ПОЛЮГА

Нашу історію – і давню, і сучасну, необхідно вивчати, щоб знати, як будувати Українську державу. А записувати спогади треба для того, щоб наступні покоління дізналися правду про важкі, але по-справжньому героїчні часи визвольних змагань за волю та незалежність України. Саме такого змісту вийшла друком у Львові книжка Любомира Полюги, яка відповідає на багато подібних запитань. Його виступи, спогади, публікації, занотовані в книзі під заголовком "Життям в одвіті за Україну", мають викликати значний інтерес в українського читача, оскільки найважливіші факти нашої боротьби викладені точно і прискіпливо, з вагомою аргументацією на 303-х сторінках цієї прекрасної документальної книги.

Автор – Любомир Полюга представлений тут як член юнацької сітки ОУН, член підпільної групи у штабквартирі Головнокомандувача УПА генерал-хорунжого Романа Шухевича і як його охоронець, і як зв'язковий. В часі визволення України від ворожого ярма Л.Полюга був нагороджений орденом "Козацький хрест з двома мечами", орденом "За заслуги ІІІ-го ступеня" та багатьма почесними медалями. Любомир Полюга постійно друкується в пресі, часто виступав з лекціями, особливо перед молоддю (зараз йому 88 років). За останній період видав 4 книги: "Через тюрми-табори до козацьких Олешок", "Шляхами спогадів: 1944–1956", "Від княжого Львова до козацьких Олешок" та "Життям в одвіті за Україну".

Книга "Життям в одвіті за Україну" має п'ять основних розділів: "Львів моєї юності", "Роман Шухевич і УПА", "Через тюрми-табори", "Духовне звільнення козацького краю", "Повернення у Львів". Як підкреслює автор, тут представлена "збірка спогадів із пережитого мною за трьох окупаційних режимів, а також публікацій та роздумів після проголошення Незалежності України... Друга частина книги присвячена в основному визвольній боротьбі українського народу, історії створення УПА та її Головному командиру, славному генерал-хорунжому Романові Шухевичу – "Тарасу Чупринці". Автор книги подає багато маловідомих фактів із життя Чупринки та його оточення.

У першому розділі "Львів моєї юності" Любомир Полюга розповідає про створення у Львові першого українського університету і таємного університету – також у Львові. Заняття проводилися в приміщеннях товариства "Просвіта" (на пл. Ринок, 10 у Львові), в читальнях "Просвіти", у Науковому товаристві ім. Т.Шевченка, у церкві св. Юра, товаристві "Рідна школа", навіть у приватних помешканнях. Серед професорів різних факультетів були д-р Б.Барвінський, М.Рудницький, д-р Л.Цегельський, І.Крип'якевич, Ф.Колесса, д-р І.Свєнціцький, д-р Вахнянин та багато інших.

В цьому ж розділі у книзі є ще жива згадка про героїчну жінку Ольгу Басараб, яка загинула у боротьбі за визволення України.

Розповідає автор і про значення науково-педагогічного товариства "Рідна школа" у вихованні моралі й патріотизму, а також включає пристрасні рядки про визначного українського історика Івана Крип'якевича, як глибокого знавця історії України, відданого патріота своєї Вітчизни. Гарними словами також згадує автор про мужню жінку – матір, трудівницю, яка докладала багато зусиль для виховання порядної людини, відданої своєму народу, Батьківщині.

Документальна, розгорнута стаття в 1-му розділі книги – "Гідний чин пам'яті першого листопада". Автор підкреслює досягнення уряду Західно-Української Народної Республіки, а саме – створення Української Галицької Армії (УГА), її героїчну боротьбу за Українську державу та про Акт Злуки (ЗУНР та УНР).

30 червня 1941 року Акт Незалежності України було доручено проголосити голові новоствореного уряду Ярославові Стецьку. Авторами тексту були, звичайно, Степан Бандера та Ярослав Стецько. Та німецька влада не сприйняла цього і, як зі смутком згадує автор, голову уряду Я.Стецька та Провідника ОУН С.Бандеру було заарештовано гестапівцями.

Наступні статті, поміщені в книзі, "Підпільна праця у Львові", висвітлюють важливу для історії УПА подію – створення підпільно-штабної квартири командира УПА Романа Шухевича у Львові.

Оригінальна наступна стаття "Документи підпілля з розконспірованої квартири я забрав з-під носа МГБ", а в статті "Моя провідниця Галина Дидик – "Анна" розповідається про патріотичне оточення генерала Чупринки, його бойових побратимів, захисників та зв'язкових.

Наступний розділ "Роман Шухевич і УПА" повністю присвячений героїчному командиру. Автор книги наводить чудові слова самого Командира – "Тараса Чупринки": "Мудрого – не здурити, шляхетного – не купити, мужнього – не зламати".

У наступних розділах автор книги описує багаторічну боротьбу УПА з полчищами московських загонів НКВС. Цікаве також ставлення Романа Шухевича, про що сказано в статті, поміщеній у книзі "Провідник спонукав нас вивчати історію, іноземні мови..."

"Краще померти, ніж скоритися ворогові" – стаття, яка яскраво відображає моменти боротьби бійців УПА за незалежність своєї Вітчизни. Далі детально розповідається про створення Української Повстанської Армії, її героїчну боротьбу за визволення України, а також про кропітку підпільну роботу Служби Безпеки, як важливої структури ОУН та УПА. Висвітлюються також широко події в розділі "Волинська трагедія". Багато сторінок розділу присвячено підпільній боротьбі друкованим словом, йдеться про мережу підпільних друкарень ОУН і УПА. Автор книги пише про видання підпільних журналів "До волі", "До зброї", "Ідея і чин", а також газет "Зов крові", "За самостійну Україну", "Тризуб" та інші. Наступний розділ "Через тюрми і табори" вміщає такі матеріали: "18 місяців під слідством – з них 288 днів в одиночці" (це про автора книги), "Як наші шляхи зійшлися в Інті", "Українці на Соловках" та інші, де описані жалюгідні умови життя та праці політв'язнів, їх незламну боротьбу за свої права (виступи, повстання в совєтських таборах.

Наступні розділи "Духовне звільнення козацького краю", "Повернення у Львів" розповідають про життя та діяльність усіх тих, хто, повернувшись із совєтських таборів, тюрем, включився у широку державницьку діяльність, відновлюючи пам'ять минувшини створенням все нових музеїв, відзначень важливих річниць.

Лідія САДОВА,
м. Львів

ВЕЧІР ПОЕЗІЇ

"ПІД ПОКРОВ БОГОРОДИЦІ ПРИБІГАЄМО"

Прагнучи зробити свій внесок у відзначення світлого й улюбленого українцями Празника Покрова Пресвятої Богородиці, Львівська Ліга Українських Жінок запросила львів'ян і гостей Львова на святковий вечір поезії під гаслом "Під Покров Богородиці прибігаємо", який відбувся в актовій залі Музею історії релігії.

Щоб засобами поезії й музики віддати молитовну шану Покрову Пресвятої Богородиці та вшанувати річницю утворення славної Української Повстанської Армії, а також згадати ще деякі символічні й знаменні події, що збігаються із святом Покрови, було ініційовано зустріч із чудовими львівськими поетами Розалією Тарнавською і Зеновієм-Тарасом Масним.

Розалія Тарнавська – конструктор за фахом і поетеса за покликанням душі, автор семи збірок поезій, член Української Асоціації письменників і Об'єднання письменників Бойківщини, лауреат різних літературних конкурсів та членкиня Ліги Українських Жінок.

Зеновій-Тарас Масний – доцент Національного медичного університету ім.Данила Галицького, автор шести збірок поезій, дипломант різних літературних конкурсів, головний редактор газети "Народне здоров'я", член Національної Спілки журналістів України.

Ці шановані особи попри те, що діяли у різних сферах життя, мають одну спільну, визначальну рису – це тонке відчуття всіх проявів людського буття та щирий відгук на всі його грані.

Як пролог до знайомства з творчістю цих поетів, ведуча вечора Лідія Купчик нагадала, скільки видатних подій збігаються із святом Покрова Пресвятої Богородиці, який Україна відзначає ще з княжих часів, відколи князь Ярослав Мудрий, розбивши 1036 року печенігів, з вдячності Богові і Пресвятій Богоматері збудував у Києві собор св.Софії і храм Благовіщення на Золотих Воротах. І 1037 року віддав увесь народ під опіку Божої Матері.

Цей празник є днем народження славної Української Повстанської Армії, очільники якої віддали цю структуру, покликану захищати український народ від різношерстних окупантів, під опіку Божої Матері.

Також згідно з Указом Президента України від 1999 р. в день свята Покрова Пречистої Богородиці відзначається День українського козацтва.

Разом з тим, мало хто знає, що це – день відходу у вічність самовідданого українського душпастиря Романа Лиска, який закінчив земне життя у мурах львівської тюрми на Лонцького саме 14 жовтня 1949 року, а тепер визнаний Вселенською Церквою Блаженним священномучеником. Він є наймолодшим із беатифікованих новомучеників, бо прожив лише 35 років земного життя, але живе у вічності.

Ми не можемо бути певні, що саме того дня загинув о.Роман, як і взагалі не можна вірити офіційним совєтським документам, але тим більше значимим видається, що саме таку дату смерті у них вказано. Можливо, це підказка звища, кого ще маємо вшановувати цього благословенного дня.

Також це – день народження нашої Розалії Тарнавської, у чому теж вбачається певна символічність і з чим її присутні щиро привітали.

До того ж – весь цей рік можна вважати ювілейним для Тараса Масного, який прийшов у світ 1 січня сімдесят літ тому.

А ще ведуча нагадала, що 15 жовтня 1959 року відійшов до Господа вірний син українського народу Степан Бандера. Хоч вбитий ворожою рукою, але пішов до Всевишнього у світлі Покрова Богоматері.

І дуже важливо й значимо, що всі ці події знайшли трепетний відгук у творчості Розалії Тарнавської і Зеновія-Тараса Масного. Тому зустріч із творчістю цих поетів стала особливо святковою.

Розпочав свято отець-диякон Андрій Гула, який одночасно є чудовим співаком, музикантом і композитором. Отець-диякон пісенно започаткував спільне звертання молитвою до Господа та виконав пісню на слова Розалії Тарнавської "Храни нам, Боже, Україну".

Дух поезій – і глибоко релігійних, і високо патріотичних, і дуже ліричних, і щемливо інтимних – несли присутнім членкині Ліги Українських Жінок Любов Шумська та Іванна Корнецька. І робили це надзвичайно натхненно, талановито, зворушливо! А також і самі автори читали свої поезії та дещо привідкривали присутнім таїну їх творення, джерела свого натхнення.

Немало поезій Розалії Тарнавської і Зеновія-Тараса Масного покладені на музику. Це гарно демонстрували солісти хору "Нескорені" Роман Ярема і Ярема Ванчицький, солістка хору "Лемковина" та вокального ансамблю "Рута" Ольга Стефанко і студентка Надія Кузик та отець-диякон Андрій Гула.

Акомпанувала співакам студентка четвертого курсу Львівської Національної музичної академії ім.М.Лисенка Аліна Сахненко.

Непомітно пролетіли дві години в купелі чудової поезії та хвилюючих мелодій. Присутні гаряче вітали поетів та їхні твори тривалими оплесками.

Завершуючи вечір, ведуча ознайомила присутніх із новою книгою Зеновія-Тараса Масного "Чудовий світ! А ми?.." Ця незвичайна книга – "книжка не для читання, – як стверджує сам автор, – ця книжка – для роздумів над життям".

Можна впевнено твердити, що це – книга глибокої мудрості. Використавши лаконічні японські жанри – танку і хокку, автор вмістив у них бездонну глибину мудрості українців.

Не дивно, що за цю книгу автор отримав диплом І ступеня літературного конкурсу ім.Мирона Утриска.

Це не та поезія, яку легко слухати, вона не заколисує своєю лагідністю, не кличе до бою, її треба читати очима і мозком, повільно і з паузами для роздумів. Все ж, ведуча зачитала декілька сентенцій, які найбільше запали в серце та викликають багато міркувань...

Який чудовий
світ довкола нас! – А ми
які є, люди!?

Маєм гордитись
іменами, якими
звуть нас вороги:
Мазепи, Петлюри і
Бандери сини – це ми!

Росте коріння
пам'яті людської із
совісті людей.

Дійсно вільними
є значно важче бути,
ніж рабами, бо вільні
легко стають рабами
грошей, влади, спокус.

Книга "Чудовий світ! А ми?.." заслуговує окремої презентації, про що сказала ведуча і з чим радо погодилися присутні.

А цей святковий, духовно насичений вечір високої поезії закінчився спільним звертанням до Господа "Боже великий, єдиний, нам Україну храни".

Лідія КУПЧИК,
голова Львівської міської
Ліги Українських Жінок

Зиновій-Тарас МАСНИЙ

КАЛИНИ КРОВ

...калини кров – така густа,
така крута, як кров у наших жилах.
Василь Стус

Калини кров – це кров моя й твоя,
А наше серце – рідна Україна.
Все наше тіло – то її земля
Жива й свята, в садах і у руїнах.

Історія по ній свойого перла плуга
І щедрим був засів кісток вкраїнських.
Судилась їй не раз гірка наруга,
Розбій та здирство хижих орд чужинських.

Але калина знов і знов цвіла,
Черлене сонце в ягодах горіло –
І вкотре доля їй весну несла
Й поїла кров'ю молодою тіло.

В мертвотній стужі вражої неволі
Чи у вогні братерської різні
Тією кров'ю скроплювали волю
Й крізь камінь її пагони росли!

Не вмре, не згине мати-Україна,
Як її болем будемо боліти,
Як на своїх плечах підіймемо калину,
Як матір кволу підіймають діти.

ПАМ'ЯТЬ КЛИЧЕ

УСЕ БУДЕ ВИРІШУВАТИ НАША МОЛОДЬ

Якщо їхати зі Львова до Трускавця, то зліва по трасі, біля села Раневичі, видно могилу борців за волю України, що нам залишили комунобільшовицькі нелюди. Величаво майорять два прапори, які вказують усім, хто проїжджає, на святе місце, де спочивають останки борців за волю України. Червоно-чорний та синьо-жовтий прапори встановлені на місці загибелі в нерівному бою з ненависним споконвічним ворогом України – московськими загарбниками. Комунобільшовицька Москва мала каральний інструмент – НКВД, КГБ та інші структури. На цьому місці 9 червня 1946 року загинули в нерівному бою наші герої: воїни УПА на псевдо "Лилик", "Чумак", "Рибалка", "Шишко". Могилу споруджено та посвячено 14 жовтня 2012 року. Ця робота проведена спільно громадою села Раневичі під керівництвом голови сільради Ігоря Гірчака та голови Конгресу Українських Націоналістів міста Дрогобича Ореста Дмитришина, разом з церквою та без партійних інтриг.

20 жовтня, золотого осіннього дня, відправлено панахиду на цьому святому місці. Прекрасний церковний хор виконав повстанські пісні. Хочу згадати, що я прочитав в газеті "Діло", яка видається у Львові, що молодіжні організації були незадоволені малою присутністю старшого покоління (батьків, бабусь, дідусів). Маємо зворотній процес: колись старші нарікали на малу кількість молоді.

Дійсно, у с. Раневичі багато молоді було на панахиді. Так, шановані громадяни, маємо молодь, яка гідно замінить нас.

Твердо та впевнено скажемо: все буде вирішувати наша зміна – молодь.

Громадськість України не буде ділитися на Схід-Захід. Одна неподільна Україна, одне Дніпро, одні українці великої України.

Усі присутні бачили, що з Північної України, нашого Чернігова, на це святе місце поклали вінок з написом "Героям УПА" Ірина та Олександр, які проїжджали цією трасою.

Усі, хто проїжджає цією трасою, віддає честь нашим героям. Могил в Україні багато – таку спадщину нам залишив тоталітарний режим. Але ця могила має глибоко історичну позначку та сенс. Отож, шануймо героїв...

Й.ЙОСИФІВ, Дрогобич
Фото автора

Видавець Конгрес Українських Націоналістів
Засновник та шеф-редактор – Степан Брацюнь,
головний редактор – Марія Базелюк.
Редакційна колегія: Іван Белебеха, Іван Головацький, Ярослав Радевич-Винницький.

Адреса редакції: 01001, вул. Хрещатик, 21, пом. 111, м.Київ; тел./факс (044) 279-78-08
e-mail: nacija@ukr.net
Адреса видавця: 01004, вул. Антоновича, 36, м. Київ, тел./факс 235-37-61

Реєстраційне свідоцтво: Серія КВ № 7970, видане Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України 08.10.2003 р.
Передплатний індекс: 09715
Банківські реквізити: СПД Брацюнь Степан, р/р №26008013932801 у філії "Центральне регіональне управління ВАТ "Банк "Фінанси і кредит", ТОВ м. Київ, МФО 300937, ЄДРПОУ 2305606776

Газету набрано і зверстано у комп'ютерно-видавничому центрі Конгресу Українських Націоналістів.
Газету видрукувано у ТОВ "Поліграфічна компанія "Інтерекспресдрук"
Замовлення №
Наклад 14 000 прим.
Ціна договірна

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9